

P. VIRGILII MARONIS
GEORGICON.

LIBER PRIMUS.

AD C. CILNIUM MAECENATEM.

QUID faciat lætas segetes, quo fidere terram
Vertere, Mæcenas, ulmisque adjungere vites
Conveniat: quæ cura boum, qui cultus habendo
Sit pecori, atque apibus quanta experientia parcis,
5 Hinc canere incipiam. Vos, o clarissima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum,
Liber, et alma Ceres; vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
Poculaque inventis Acheloia miscuit uvis:
10 Et vos agrestum præsentia numina Fauni,
Ferte simul Faunisque pedem, Dryadesque puellæ:
Munera vestra cano. Tuque o, cui prima frementem
Fudit equum magno tellus percussa tridenti,
Neptune: et cultor nemorum, cui pinguia Cææ
15 Ter centum nivei tondent dumeta juvenci:
Ipse nemus linqvens patrium, saltusque Lycæi,
Pan ovium custos, tua si tibi Mænala curæ,
Adfis o Tegeæ favens: oleæque Minerva
Inventrix, uncique puer monstrator aratri,
20 Et teneram ab radice ferens, Silvane, cupressum:
Dique Deæque omnes, studium quibus arva tueri,
Quique novas alitis non ullo femine fruges:
Quique fatis largum cœlo demittitis imbrem.

Tuque

32 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

Tuque adeo, quem mox quæ sint habitura deorum
25 Concilia, incertum est; urbisne invisere, Cæsar,
Terrarumque velis curam: et te maximus orbis
Auctorem frugum tempestatumque potentem
Accipiat, cingens materna tempora myrto;
An deus immensi venias maris, ac tua nautæ
30 Numina sola colant: tibi serviat ultima Thule:
Teque sibi generum Tethys emat omnibus undis:
Anne novum tardis fidus te mensibus addas,
Qua locus Erigonen inter Chelasque sequentes
Panditur. ipse tibi jam brachia contrahit ardens
35 Scorpius, et cœli iusta plus parte reliquit.
Quidquid eris; (nam te nec sperent Tartara regem,
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido:
Quamvis Elyfios miretur Græcia campos,
Nec repetita sequi curet Proserpina matrem)
40 Da facilem cursum, atque audacibus annue cœptis,
Ignarosque viæ mecum miseratus agrestes,
Ingredere, et votis jam nunc assuesce vocari.
Vere novo, gelidus canis quum montibus humor
Liquitur, et zephyro putris se gleba resolvit,
45 Depresso incipiat jam tum mihi taurus aratro
Ingemere, et fulco attritus splendescere vomer.
Illa seges demum votis respondet avari
Agricolæ, bis quæ solem, bis frigora sensit:
Illius immensæ ruperunt horrea messes.
50 At prius ignotum ferro quam scindimus æquor,
Ventos, et varium cœli prædiscere morem
Cura sit, ac patrios cultusque habitusque locorum:
Et quid quæque ferat regio, et quid quæque recuset.
Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ:

55 Ar-

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 33

55 Arborei fœtus alibi, atque injussa virescunt
Gramina. nonne vides, croceos ut Tmolus odores,
India mittit ebur, molles sua tura Sabæi?
At Chalybes nudi ferrum, virofaque Pontus
Castorea, Eliadum palmas Epiros equarum?
60 Continuo has leges, æternaque fœdera certis
Imposuit natura locis: quo tempore primum
Deucalion vacuum lapides jactavit in orbem:
Unde homines nati, durum genus. Ergo age, terræ
Pingue solum primis extemplo a mensibus anni
65 Fortes invertant tauri: glebasque jacentes
Pulverulenta coquat maturis solibus æstas.
At si non fuerit tellus fœcunda, sub ipsum
Arcturum tenui sat erit suspendere fulco:
Illic, officiant lætis ne frugibus herbæ:
70 Hic, sterilem exiguus ne deferat humor arenam.
Alternis idem tonfas cessare novales,
Et segnem patiere situ durefcere campum.
Aut ibi flava ferēs, mutato fidere farra,
Unde prius lætum filiqua quassante legumen,
75 Aut tenues fœtus vicinæ, tristisque lupini
Sustuleris fragiles calamos, silvamque sonantem.
Urit enim lini campum seges, urit avenæ:
Urunt Lethæo perfusa papavera somno.
Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum
80 Ne saturare fimo pingui pudeat sola; neve
Effœtos cinerem immundum jactare per agros.
Sic quoque mutatis requiescunt fœtibus arva.
Nec nulla interea est inaratæ gratia terræ.
Sæpe etiam steriles incendere profuit agros,
85 Atque levem stipulam crepitantibus urere flammis:

E

Sive

34 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

Sive inde occultas vires, et pabula terræ
Pinguia concipiunt: sive illis omne per ignem
Excoquitur vitium, atque exsudat inutilis humor:
Seu plures calor ille vias et cæca relaxat
90 Spiramenta, novas veniat qua succus in herbas:
Seu durat magis, et venas astringit hiantes:
Ne tenues pluvix, rapidive potentia Solis
Acrior, aut Boreæ penetrabile frigus adurat.
Multum adeo, rastris glebas qui frangit inertes,
95 Vimineasque trahit crates, juvat arva: neque illum
Flava Ceres alto nequicquam spectat Olympo:
Et qui, proficisso quæ fuscitat æquore terga,
Rursus in obliquum verso perrumpit aratro,
Exercetque frequens tellurem, atque imperat arvis.
100 Humida solstitia atque hiemes orate ferenas,
Agricolæ: hiberno lætissima pulvere farra,
Lætus ager. nullo tantum se Mysia cultu
Jactat, et ipsa suas mirantur Gargara messes.
Quid dicam, jacto qui semine cominus arva
105 Insequitur, cumulosque ruit male pinguis arenæ?
Deinde fatis fluvium inducit, rivosque sequentes?
Et, quum exultus ager morientibus æstuat herbis,
Ecce, supercilio clivosi tramitis undam
Elicit: illa cadens raucum per levia murmur
110 Saxa ciet, scatebrisque arentia temperat arva.
Quid, qui, ne gravidis procumbat culmus aristis,
Luxuriam segetum tenera depascit in herba,
Quum primum fulcos æquant fata? quique paludis
Collectum humorem bibula deducit arena?
115 Præsertim incertis si mensibus annis abundans
Exit, et obducto late tenet omnia limo:

Unde

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 35

Unde cavæ tepido sudant humore lacunæ.
Nec tamen (hæc quum sint hominumque boumque labo-
Versando terram experti) nihil improbus anser, (res
120 Strymonixque grues, et amaris intuba fibris,
Officiunt, aut umbra nocet. Pater ipse colendi
Haud facilem esse viam voluit, primusque per artem
Movit agros, curis acuens mortalia corda:
Nec torpere gravi passus sua regna veterno.
125 Ante Jovem nulli subigebant arva coloni:
Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat: in medium quærebant: ipsaque tellus
Omnia liberius, nullo poscente, ferebat.
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
130 Prædarique lupos jussit, pontumque moveri:
Mellaque decussit foliis, ignemque removit,
Et passim rivis currentia vina repressit:
Ut varias usus meditando extunderet artes
Paulatim, et fulcis frumenti quæreret herbam:
135 Et filicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos primum fluvii sensere cavatas:
Navita tum stellis numeros et nomina fecit,
Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton.
Tum laqueis captare feras, et fallere visco,
140 Inventum: et magnos canibus circumdare saltus.
Atque alius latum funda jam verberat amnem,
Alta petens: pelagoque alius trahit humida lina.
Tum ferri rigor, atque argutæ lamina ferræ:
(Nam primi cuneis scindebant fissile lignum.)
145 Tum variæ venere artes. labor omnia vicit
Improbis, et duris urgens in rebus egestas.
Prima Ceres ferro mortales vertere terram

E 2

In-

36 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

Instituit: quum jam glandes atque arbuta sacrae
Deficerent silvae, et victum Dodona negaret.
150 Mox et frumentis labor additus: ut mala culmos
Effet robigo, fegnisque horreret in arvis
Carduus. intereunt fegetes: subit aspera silva,
Lappæque, tribulique: interque nitentia culta
Infelix lolium et steriles dominantur avenæ.
155 Quod nisi et assiduis terram infectabere rastris,
Et fonitu terrebis aves, et ruris opaci
Falce premes umbras, votisque vocaveris imbrem:
Heu, magnum alterius frustra spectabis acervum;
Concussa que famem in silvis solabere quercu.
160 Dicendum, et quæ sint duris agrestibus arma:
Queis sine nec potuere feri, nec surgere messes.
Vomis, et inflexi primum grave robur aratri,
Tarda que Eleusinæ matris volventia plaustra,
Tribula que, traheæ que, et iniquo pondere rastris:
165 Virgea præterea Celei vilisque supellex,
Arbutæ crates, et mystica vannus Iacchi.
Omnia quæ multo ante memor provisa repones;
Si te digna manet divini gloria ruris.
Continuo in silvis magna vi flexa domatur
170 In burim, et curvi formam accipit ulmus aratri.
Huic a stirpe pedes temo protentus in octo,
Binæ aures, duplici aptantur dentalia dorso.
Cæditur et tilia ante jugo levis, alta que fagus,
Stiva que, quæ currus a tergo torqueat imos;
175 Et suspensa focus explorat robora fumus.
Possum multa tibi veterum præcepta referre;
Ni refugis, tenuesque piget cognoscere curas.
Area cum primis ingenti æquanda cylindro,

Et

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 37

Et vertenda manu, et creta solidanda tenaci:
180 Ne subeant herbæ, neu pulvere victa fatiscat;
Tum variæ illudunt pestes. sæpe exiguus mus
Sub terris posuitque domos, atque horrea fecit:
Aut oculis capti fodere cubilia talpæ:
Inventusque cavis bufo, et quæ plurima terræ
185 Monstra ferunt: populatque ingentem farris acervum
Curculio, atque inopi metuens formica fenestæ.
Contemplator item, quum se nux plurima silvis
Induet in florem, et ramos curvabit olentes:
Si superant foetus, pariter frumenta sequentur,
190 Magnaque cum magno veniet tritura calore.
At si luxuria foliorum exuberat umbra,
Nequicquam pingues palea teret area culmos.
Semina vidi equidem multos medicare ferentes,
Et nitro prius, et nigra perfundere amurca,
195 Grandior ut foetus filiquis fallacibus esset.
Et, quamvis igni exiguo properata maderent,
Vidi lecta diu, et multo spectata labore,
Degenerare tamen: ni vis humana quotannis
Maxima quæque manu legeret: sic omnia fatis
200 In pejus ruere, ac retro sublapsa referri.
Non aliter, quam qui adverfo vix flumine lembum
Remigiis subigit; si brachia forte remisit,
Atque illum in præceps prono rapit alveus amni.
Præterea tam sunt Arcturi fidera nobis,
205 Hædorumque dies servandi, et lucidus Anguis;
Quam quibus in patriam ventosa per æquora vectis
Pontus et ostriferi fauces tentantur Abydi.
Libra die somnique pares ubi fecerit horas,
Et medium luci atque umbris jam dividet orbem:

E 3

210 Ex-

38 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

210 Exercete, viri, tauros: ferite hordea campis,
Usque sub extremum brumæ intractabilis imbrem.
Nec non et lini segetem, et Cereale papaver
Tempus humo tegere, et jamdudum incumbere aratris:
Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.
215 Vere fabis satio: tum te quoque, Medica, putres
Accipiunt fulci; et milio venit annua cura:
Candidus auratis aperit quum cornibus annum
Taurus, et averso cedens Canis occidit astro.
At si triticeam in messem robustaque farra
220 Exercebis humum, solisque instabis aristis:
Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur,
Gnosiaque ardentis decedat stella coronæ,
Debita quam fulcis committas femina, quamque
Invitæ properes anni spem credere terræ.
225 Multi ante occasum Majæ cœpere: sed illos
Exspectata seges vanis elusit aristis.
Si vero viciamque feres, vilemque faselum,
Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis;
Haud obscura cadens mittet tibi signa Bootes.
230 Incipe, et ad medias sementem extende pruinas.
Idcirco certis dimensum partibus orbem
Per duodena regit mundi Sol aureus astra.
Quinque tenent cœlum zonæ: quarum una corusco
Semper Sole rubens, et torrida semper ab igni:
235 Quam circum extremæ dextra lævaque trahuntur,
Cærulea glacie concretæ atque imbribus atris.
Has inter mediamque, duæ mortalibus ægris
Munere concessæ divum. et via secta per ambas,
Obliquus qua se signorum verteret ordo.
240 Mundus ut ad Scythiam Riphæasque arduus arces

Con-

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 39

Confurgit; premitur Libyæ devexus in Austros.
Hic vertex nobis semper sublimis: at illum
Sub pedibus Styx atra videt Manesque profundi.
Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis
245 Circum, perque duas in morem fluminis Arctos;
Arctos Oceani metuentes æquore tingi.
Illic, ut perhibent, aut intempesta filet nox
Semper, et obtenta denfantur nocte tenebræ;
Aut redit a nobis Aurora, diemque reducit:
250 Nosque ubi primus equis Oriens afflavit anhelis,
Illic fera rubens accendit lumina Vesper.
Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus: hinc messisque diem, tempusque ferendi;
Et quando infidum remis impellere marmor
255 Conveniat: quando armatas deducere classes,
Aut tempestivam silvis evertere pinum.
Nec frustra signorum obitus speculamur et ortus,
Temporibusque parem diversis quatuor annum.
Frigidus agricolam si quando continet imber,
260 Multa, forent quæ mox cœlo properanda sereno,
Maturare datur. durum procudit arator
Vomeris obtusi dentem: cavat arbore lintres:
Aut pecori signum, aut numeros impressit acervis.
Exacuunt alii vallos, furcasque bicornes;
265 Atque Amerina parant lentæ retinacula viti.
Nunc facilis rubea texatur fiscina virga:
Nunc torrete igni fruges, nunc frangite faxo.
Quippe etiam festis quædam exercere diebus
Fas et jura sinunt. rivos deducere nulla
270 Relligio vetuit; segeti prætere sepe,
Infidias avibus moliri, incendere vepres,

Ba-

40 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

Balantumque gregem fluvio mersare falubri.
Sæpe oleo tardi costas agitator afelli
Vilibus aut onerat pomis: lapidemque revertens
275 Incusum, aut atræ massam picis urbe reportat.
    Ipsa dies alios alio dedit ordine Luna
    Felices operum. quintam fuge: pallidus Orcus,
    Eumenidesque fatæ. tum partu Terra nefando
    Cœumque Iapetumque creat, sævumque Typhœa,
280 Et conjuratos cœlum rescindere fratres.
    Ter sunt conati imponere Pelio Ossam
    Scilicet, atque Ossæ frondosum involvere Olympum:
    Ter Pater exstructos disjecit fulmine montes.
    Septima post decimam felix, et ponere vitem,
285 Et prensos domitare boves, et licia telæ
    Addere: nona fugæ melior, contraria furtis.
    Multa adeo gelida melius se nocte dedere:
    Aut quum Sole novo terras irrorat Eous.
    Noctē leves melius stipulæ, nocte arida prata
290 Tondentur: noctes lentus non deficit humor.
    Et quidam feros hiberni ad luminis ignes
    Pervigilat, ferroque faces inspicat acuto.
    Interea longum cantu solata laborem
    Arguto conjux percurrit pectine telas:
295 Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem,
    Et foliis undam trepidi despumat aheni.
    At rubicunda Ceres medio succiditur æstu;
    Et medio tostas æstu terit area fruges.
    Nudus ara, fere nudus: hiems ignava colono.
300 Frigoribus parto agricolæ plerumque fruuntur,
    Mutuaque inter se læti convivia curant:
    Invitat genialis hiems, curasque resolvit.

Ceu

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 41

Ceu pressæ quum jam portum tetigere carinæ,
Puppibus et læti nautæ imposuere coronas.
305 Sed tamen et quernas glandes tunc stringere tempus,
    Et lauri baccas, oleamque, cruentaque myrta.
    Tunc gruibus pedicas et retia ponere cervis,
    Auritosque sequi lepores; tum figere damas,
    Stupea torquentem Balearis verbera fundæ,
310 Quum nix alta jacet, glaciem quum flumina trudunt.
    Quid tempestates autumnī et sidera dicam?
    Atque ubi jam breviorque dies, et mollior æstas,
    Quæ vigilanda viris? vel quum ruit imbriferum ver:
    Spicea jam campis quum messis inhorruit, et quum
315 Frumenta in viridi stipula lactentia turgent?
    Sæpe ego, quum flavis messorum induceret arvis
    Agricola, et fragili jam stringeret hordea culmo,
    Omnia ventorum concurrere prœlia vidi;
    Quæ gravidam late segetem ab radicibus imis
320 Sublime expulsam eruerent: ita turbine nigro
    Ferret hiems culmumque levem stipulasque volantes.
    Sæpe etiam immensum cœlo venit agmen aquarum,
    Et fœdam glomerant tempestatem imbribus atris
    Collectæ ex alto nubes: ruit arduus æther,
325 Et pluvia ingenti fata læta boumque labores
    Diluit: implentur fossæ, et cava flumina crescunt
    Cum fonitu, fervetque fretis spirantibus æquor.
    Ipse Pater, media nimborum in nocte, corusca
    Fulmina molitur dextra: quo maxima motu
330 Terra tremit: fugere feræ, et mortalia corda
    Per gentes humilis stravit pavor. ille flagranti
    Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo
    Dejicit: ingeminant Austri, et densissimus imber:

F

Nunc

42 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

Nunc nemora ingenti vento, nunc litora plangunt.
335 Hoc metuens, cœli menses et fidera serua:
Frigida Saturni sese quo stella receptet:
Quos ignis cœli Cyllenius erret in orbis.
In primis venerare Deos, atque annua magnæ
Sacra refer Cereri, lætis operatus in herbis,
340 Extremæ sub casum hiemis, jam vere fereno.
Tunc agni pingues, et tunc mollissima vina:
Tunc somni dulces, densæque in montibus umbræ.
Cuncta tibi Cererem pubes agrestis adoret.
Cui tu lacte favos, et miti dilue Baccho:
345 Terque novas circum felix eat hostia fruges:
Omnis quam chorus et focii comitentur ovantes;
Et Cererem clamore vocent in tecta: neque ante
Falcem maturis quisquam supponat aristis,
Quam Cereri, torta redimitus tempora quercu,
350 Det motus incompósitos, et carmina dicat.
Atque hæc ut certis possimus discere signis,
Aestusque, pluviasque, et agentes frigora ventos;
Ipse Pater statuit, quid menstrua Luna moneret;
Quo signo caderent Austri: quid sæpe videntes
355 Agricolaë, propius stabulis armenta tenerent.
Continuo ventis surgentibus, aut freta ponti
Incipiunt agitata tumescere, et aridus altis
Montibus audiri fragor: aut resonantia longe
Litora misceri, et nemorum increbrescere murmur.
360 Jam sibi tum curvis male temperat unda carinis,
Quum medio celeres revolant ex æquore mergi,
Clamoremque ferunt ad litora; quumque marinæ
In sicco ludunt fulicæ: notasque paludes
Deserit, atque altam supra volat ardea nubem.

365 Sæpe

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 43

365 Sæpe etiam stellas, vento impendente, videbis
Præcipites cœlo labi; noctisque per umbram
Flammarum longos a tergo albescere tractus:
Sæpe levem paleam et frondes volitare caducas,
Aut summa nantes in aqua colludere plumas.
370 At Boreæ de parte trucis quum fulminat, et quum
Eurique Zephyrique tonat domus; omnia plenis
Rura natant fossis, atque omnis navita ponto
Humida vela legit. nunquam imprudentibus imber
Obfuit. aut illum surgentem vallibus imis
375 Aeriæ fugere grues: aut bucula cœlum
Suspiciens, patulis captavit naribus auras:
Aut arguta lacus circumvolitavit hirundo:
Et veterem in limo ranæ cecinere querelam.
Sæpius et tectis penetralibus extulit ova
380 Angustum formica terens iter: et bibit ingens
Arcus: et e pastu decedens agmine magno
Corvorum increpuit densis exercitus alis.
Jam varias pelagi volucres, et quæ Asia circum
Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri,
385 Certatim largos humeris infundere rores;
Nunc caput objectare fretis, nunc currere in undas,
Et studio incassum videas gestire lavandi.
Tum cornix plena pluviam vocat improba voce,
Et sola in ficca secum spatatur arena.
390 Nec nocturna quidem carpentes pensa puellæ
Nescivere hiemem: testa quum ardente viderent
Scintillare oleum, et putres concrefcere fungos.
Nec minus ex imbri soles, et aperta serena
Prospicere, et certis poteris cognoscere signis:
395 Nam neque tum stellis acies obtusa videtur,

F 2

Nec

44 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

Nec fratris radiis obnoxia surgere Luna;
Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri.
Non tepidum ad solem pennas in litore pandunt
Dilectæ Thetidi Alcyones: non ore solutos
400 Immundi meminere fues jactare maniplos.
At nebulæ magis ima petunt, campoque recumbunt:
Solis et occasum fervans de culmine fummo
Nequicquam feros exercet noctua cantus.
Apparet liquido sublimis in aere Nifus,
405 Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo.
Quacumque illa levem fugiens fecat æthera pennis,
Ecce inimicus atrox magno stridore per auras
Insequitur Nifus: qua se fert Nifus ad auras,
Illa levem fugiens raptim fecat æthera pennis.
410 Tum liquidas corvi presso ter gutture voces
Aut quater ingeminant: et sæpe cubilibus altis,
Nescio qua præter solitum dulcedine læti,
Inter se foliis strepitant: juvat imbribus actis
Progeniem parvam dulcesque revisere nidos.
415 Haud equidem credo, quia fit divinitus illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia major.
Verum, ubi tempestas et cœli mobilis humor
Mutavere vias; et Juppiter humidus austris
Denfat, erant quæ rara modo, et, quæ densa, relaxat;
420 Vertuntur species animorum, et pectora motus
Nunc alios, alios, dum nubila ventus agebat,
Concipiunt. hinc ille avium concentus in agris,
Et lætæ pecudes, et ovantes gutture corvi.
Si vero solem ad rapidum lunasque sequentes
425 Ordine respicies; nunquam te craftina fallat
Hora, neque insidiis noctis capiere ferenæ.

Luna

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 45

Luna revertentes quum primum colligit ignes,
Si nigrum obscuro comprehenderit aera cornu;
Maximus agricolis pelagoque parabitur imber.
430 At, si virgineum suffuderit ore ruborem,
Ventus erit: vento semper rubet aurea Phœbe.
Sin ortu in quarto (namque is certissimus auctor)
Pura, nec obtusis per cœlum cornibus ibit;
Totus et ille dies, et qui nascentur ab illo
435 Exactum ad mensem, pluvia ventisque carebunt:
Votaque fervati solvent in litore nautæ
Glaucos, et Panopææ, et Inoo Melicertæ.
Sol quoque et exoriens, et quum se condet in undas,
Signa dabit: solem certissima signa sequuntur,
440 Et quæ mane refert, et quæ surgentibus astris.
Ille ubi nascentem maculis variaverit ortum
Conditus in nubem, medioque refugerit orbe;
Suspecti tibi sint imbres: namque urget ab alto
Arboribusque fatisque Notus pecorique finister.
445 Aut ubi sub lucem densa inter nubila sese
Diversi erumpent radii: aut ubi pallida surget
Tithoni croccum linquens Aurora cubile;
Heu, male tum mites defendet pampinus uvas:
Tam multa in tectis crepitans salit horrida grando.
450 Hoc etiam, emenso quum jam decedet Olympo,
Profuerit meminisse magis: nam sæpe videmus
Ipsius in vultu varios errare colores.
Cæruleus pluviam denuntiat, igneus euros.
Sin maculæ incipient rutilo immiscerier igni;
455 Omnia tunc pariter vento nimbisque videbis
Fervere. non illa quisquam me nocte per altum
Ire, neque a terra moneat convellere funem.

F 3

At

46 P. VIRGILII GEORGICA LIB. I.

At si, quum referetque diem, condetque relatum,
Lucidus orbis erit; frustra terreberet nimbis,
460 Et claro silvas cernes aquilone moveri.
Denique, quid vesper ferus vehat, unde serenas
Ventus agat nubes, quid cogitet humidus auster,
Sol tibi signa dabit. Solem quis dicere falsum
Audeat? ille etiam cæcos instare tumultus
465 Sæpe monet, fraudemque et operta tumescere bella.
Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romam,
Quum caput obscura nitidum ferrugine texit,
Impiaque æternam timuerunt secula noctem. (ti,
Tempore quanquam illo tellus quoque, et æquora pon-
470 Obscœnique canes, importunæque volucres
Signa dabant. quoties Cyclopum effervere in agros
Vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam,
Flammarumque globos, liquefactaque volvere faxa?
Armorum sonitum toto Germania cœlo
475 Audiit: insolitis tremuerunt motibus Alpes.
Vox quoque per lucos vulgo exaudita filentes
Ingens, et simulacra modis pallentia miris
Visa sub obscurum noctis: pecudesque locutæ,
Infandum! sistunt amnes, terræque dehiscunt,
480 Et mœstum illacrymat templis ebur, æraque sudant.
Proluit infano contorquens vortice silvas
Fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes
Cum stabulis armenta tulit. nec tempore eodem
Tristibus aut extis fibræ apparere minaces,
485 Aut puteis manere cruor cessavit: et altæ
Per noctem resonare, lupis ululantibus, urbes:
Non alias cœlo ceciderunt plura sereno
Fulgura: nec diri toties arfere cometæ.

Ergo

P. VIRGILII GEORGICA LIB. I. 47

Ergo inter sese paribus concurrere telis
490 Romanas acies iterum videre Philippi:
Nec fuit indignum Superis, bis sanguine nostro
Emathiam, et latos Aemi pinguescere campos.
Scilicet et tempus veniet, quum finibus illis
Agricola, incurvo terram molitus aratro,
495 Exesa inveniet scabra rubigine pila:
Aut gravibus rastris galeas pulfabit inanes:
Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulcris.
Di patrii Indigetes, et Romule, Vestaque mater,
Quæ Tuscum Tiberim, et Romana palatia servas,
500 Hunc saltem everso juvenem succurrere seculo
Ne prohibete. fatis jam pridem sanguine nostro
Laomedontæ luimus perjuriam Trojæ.
Jam pridem nobis cœli te regia, Cæsar,
Invidet, atque hominum queritur curare triumphos.
505 Quippe ubi fas verum atque nefas: tot bella per orbem:
Tam multæ scelerum facies: non ullus aratro
Dignus honos: squalent abductis arva colonis,
Et curvæ rigidum falces conflantur in enses.
Hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum:
510 Vicinæ ruptis inter se legibus urbes
Arma ferunt: sævit toto Mars impius orbe.
Ut, quum carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, et frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

P. VIR-